

Dy miq historikë: Turqia dhe Shqipëria

Nga Prof. Dr. Ahmet Davutoglu,
Ministër i Punëve të Jashtme të
Republikës së Turqisë,

Shkrim autorial me rastin e vizitës së tij zyrtare në Tiranë, me datat 17-18 tetor

Midis Turqisë dhe Shqipërisë ka një miqësi të fuqishme, mënjëjt e së cilës gjenden në theksitë e historisë sonë të përbashkët. Kjo miqësi e ngushtë midis dy popujve mbështetet në lidhjet farefisnore që i rasim shpesh në të dy vendet dhe që çojnë më tej marrëdhëniet tona politike.

Populli shqiptar, me plot pasion për nderin dhe pavarësinë e tij, simbolin e shqiponjës e ka vendosur edhe në flamurin kombëtar dhe atdheun e tij e quan Vendl i Shqiponjave. Kjo nuk i çudit aspak edhe ata që i shkojnë për herë të parë relievit e lhyer, malet e mprehtë dhe lloqet vezullues të këtij vendi të bukur.

Shqiptarët, mënjëjt e të cilëve zgjaten den të ilet që kanë jetuar në shekullin VIII para erës sonë, në të gjitha periudhat e historisë së tyre nuk kanë hequr dorë nga lufta për pavarësi. Megjithatë gjuhë indoeuropiane, gjuha shqipe duke pasur një karakter të veçantë ka qenë një faktor i rëndësishëm që ka lidhur shqiptarët me njeri-tjetrin gjatë historisë.

Ndoshta nën ndikimin e rolit që ka luajtur gjuha në historinë e Shqipërisë, disa nga veprat më të rëndësishme të historisë sonë të përbashkët i ka shkruar në shekullin XIX Shemsedin Sami Frashëri, i cili ka një kontribut të rëndësishëm në zhvillimin e gjuhës turke dhe është autori i "Kamus-i Turkiye", fjalori i parë dhe një ndër më të mirët e gjuhës turke, dhe i fjalorit të parë frëngjisht-turqisht. Intelektuali dhe shkruarit Shemsedin Sami Frashëri me idetë e tij dhe një kontribut të vyer për zhvillimin e ndërgjegjes shqiptare, sa edhe për zhvillimin e ndjenjave kombëtare turke. Në të njëjtën kohë, ai përgatiti alfabetin shqip me shkronja latine dhe themeloi Shoqatën Shqiptare të Kulturës në Stamboll në vitin 1864. Ka shumë shembuj me vlerë që vërtetojnë lidhjet tona të përbashkëta kulturore në të kaluarën tonë të përbashkët.

Gjurmët e historisë sonë të përbashkët shfaqen në letërsinë dhe gjuhë, por edhe në konakët e gurtë të Gjirokastërisë, në shtëpitë beratese dhe në arkitekturën e xhamisë së Elhem Beut në qendër të Tiranës. Si shtetas të besuar të shtetit osman, shqiptarët kishin detyra të rëndësishme shtetërore. Ata krijuan lidhje familjare me turqit dhe sot shumë kushërinj të tyre jetojnë të integruar me popullin turk duke kontribuar në jetën politike, shoqërore, ekonomike dhe kulturore të vendit tonë.

Emigrimet e para të njohura drejt Anadolit kanë filluar në shekullin XV. Emigrantët e parë shqiptarë bashkë me familjet e tyre erdhën në kohën e Sulltan Mehmetit dhe u ngarkuan me detyra të rëndësishme në pallatin osman. Pjesa më e madhe e të emigruarve në Anadol u vendosën në Amavutkëj, e cila edhe sot është një ndër lagjet më të bukura të Stambollit. Supozohet se numri i shtetasve lanë me origjinë shqiptare që jetojnë në Turqi është i afërt me popullsinë e Shqipërisë. Kjo lidhje midis popujve u shton përgjegjësinë personalitetive shtetërore turke dhe

Prof. Dr. Ahmet Davutoglu

shqiptare për të zhvilluar në çdo fushë solidaritetin dhe bashkëpunimin midis vendeve tona.

Marrëdhëniet dypalëshe në çdo fushë po ecin pa pasur asnjë problem. Krahas lidhjeve me mënjëjt të thella në histori, mbështetja e fuqishme që i dha Turqia Shqipërisë pas ndryshimit të regjimit përbën një bazë të rëndësishme për zhvillimin e marrëdhënieve midis të dy vendeve. Përveç faktit se zhvillohen pa probleme, marrëdhëniet dypalëshe përparojnë çdo ditë në fushat politike, ushtarake dhe ekonomike. Qeveria turke dhe qeveria shqiptare mbështetin njëra-tjetër edhe në fushën e diplomacisë ndërkombëtare. Qëndrimet e të dy vendeve për çështje rajonale dhe ndërkombëtare përputhen në një masë të madhe. Për më tepër lidhjet farefisnore midis shoqërisë turke dhe asaj shqiptare forcojnë në shoqëri shqiptare besimin ndaj vendit tonë.

Me Shqipërinë kemi lidhje kulturore, historike dhe njerëzore. Ne kemi marrëdhënie miqësore të mbështetura në besimin reciprok me Shqipërinë. Megjithatë me ujë dhe ngritje këto marrëdhënie kanë ekzistuar edhe në të kaluarën, por janë zhvilluar më shumë pas kalimit të Shqipërisë në sistemin parlamentar demokratik.

Shqipëria ka një pozitë strategjike

në Ballkan dhe duke ruajtur e zhvilluar stabilitetin e brendshëm është bërë e rëndësishme edhe për vendin tonë. Pozita gjeografike e saj në mes të pikave potenciale për kriza në Ballkan e ka vendosur Shqipërinë midis aktorëve të rëndësishëm në rajon.

Duke marrë pjesë në Konferencën Ballkanike të vitit 1931 me cilësinë e Presidentit të parë të Turqisë, Mustafa Kemal Atatürk duke u shprehur se popujt ballkanikë kanë lidhje farefisnore me mënjëjt që zgjaten deri në Azinë Qendrore theksoi rëndësinë e bashkëpunimit në fushën e kulturës dhe të qytetërimeve dhe nënvizoi nevojën për të pranuar historinë tonë të përbashkët si një pikë filimi, edhe në qoftë se përmban disa kujtime të hidhura. Në fjalën e tij Atatürk duke tërhequr vëmendjen për rëndësinë e bashkëpunimit dhe solidaritetit rajonal, tregoi se Republika e re e Turqisë nuk e shikonte Ballkanin nën ndikimin e humbjeve territoriale të shtetit osman dhe me një përgjasje drejt së ardhmes pranoi identitetet e pavarura të vendeve ballkanike. Gjatë shembjes së regjimeve komuniste në vitet '90 të shekullit të kaluar dhe krizave rajonale të mëvonshme Turqia përsëri filloi të ushqejë një interes aktiv ndaj Ballkanit.

Ndryshimet dramatike në politikën ndërkombëtare pas vitit 1990 sollën përmasa krejt të reja edhe për konceptimin e sigursisë në nivelin europian dhe atë global. Në kuadrin e këtyre kushteve të reja duhet pranuar që shqetësimet për sigurinë e sotme të Ballkanit i kanë tejkaluar përmasat rajonale dhe i interesojnë gjithë botën. Shkaku më i rëndësishëm për këtë situatë është interesimi i shteteve kryesore të mëdhenj të botës për dinamikën politike në Ballkan dhe mija e vazhdueshme e këtij interesimi. Sot është e detyrueshme që siguria e Ballkanit të trajtohet në kuadrin e gjërë europian. Ky fakt tregon rëndësinë që ka integrimi në sistemin euro-atlantik i Shqipërisë, e cila ndodhet në fokusin e sistemit të gjërë të sigursisë në Europë.

Në këtë këndvështrim, ruajtja e sigursisë dhe e stabilitetit në Ballkan është një ndër përparësitë e politikës së jashtme të Turqisë. Bashkë me anëtarët e tjerë të komunitetit ndërkombëtar, Turqia duhej të vlerësojë politikën paqësore dhe të ekuilibruar të Shqipërisë që i shërben stabilitetit në Ballkan është krenare se është aleate në kuadrin e NATO-s me një vend të tillë mik dhe të besuar. Në të njëjtën kohë Turqia mbështet më gjithë zemër kërkesën për

anëtarësimin të Shqipërisë për në Bashkimin Europian dhe gjithë procesin e anëtarësimit.

Që prej shekullit XVI, portet e Shqipërisë kanë qenë elemente ekuilibri në detet e rajonit. Qytete të rëndësishëm si Durrësi dhe Vlora kishin rëndësi strategjike për ruajtjen e sigursisë tregtare dhe ushtarake në Detin Adriatik. Shqipëria, e cila sot është një portë e hapur drejt Mesdheut për vendet e rajonit, edhe në të ardhmen duhet të ruajë pozicionin historik ekuilibres dhe strategjik në Mesdhe. Shqipëria, e cila në fillim të viteve '90 kaloi në ekonominë e tregut të lirë, brenda më pak se 20 vjet, që konsiderohen thjesht një çast në historinë e një vendi, ka realizuar një hop të ndjeshëm në nivelin e zhvillimit dhe të mirëqenies. Të gëzohet fakti që populli dhe biznesmenët shqiptarë janë ndikuar më pak nga kriza ekonomike globale në krahasim me disa vende të tjerë.

Marrëveshja e Stabilizim-Asocimit e nënshkruar me Bashkimin Europian në vitin 2006, Marrëveshja e Tregtisë së Lirë për Evropën Qendrore që hyri në fuqi në vitin 2007 dhe procesi i anëtarësimit të Bashkimin Europian, i cili mbështetet me gjithë zemër nga Turqia, që më në fund është një vend kandidat, fuqizojnë më tej zhvillimin e Shqipërisë.

Edhe sot vendet ballkanike kanë histori, fat dhe të ardhme të përbashkët. Gjithmonë Ballkanit ka qenë një ndër qendrat e pasurisë kulturore të Europës. Po të shikohet prapa në historinë e Europës mund të vërehet se deri në shekullin XVI qytetet ballkanike jetonin në një nivel mirëqenie më të lartë se qytetet e Europës Perëndimore. Eshlë e vështirë të hamosh aspektet e dhimbshme të historisë së Ballkanit të ngulltura në kujtesë, por duke lënë mënjanë gurmët e krizave që kanë përfunduar ngaçë struktura njerëzore nuk mund të jetojë mes dhimbjeve, duhet që vendet ballkanike të kenë një unitet forçe. Në këtë kuadrë integrimi dhe bashkëpunimi rajonal kanë një rëndësi të veçantë.

Prandaj është e nevojshme edhe një përgjasje e re në Ballkan. Ndenja e solidaritetit dhe dashuria që ushqejnë popullit turk për popullin shqiptar dhe interesi i secilës palë për tjetër në aspektin gjeografik, kulturor dhe tregtar përbëjnë potencialin e marrëdhënieve tona në zhvillim. Megjithatë kërkesa zgjedhore në vendet tona gjatë vitit 2009, vazhdimi i vizitave të nivelit të lartë simbolizon këtë lidhje dhe respekt reciprok. Edhe vizita që Presidenti ynë Abdullah Gül parashikon të bëjë në Shqipëri gjatë dhjetorit të këtij vili do të jetë kuptimplotë dhe e rëndësishme për të konfirmuar në nivelin më të lartë këtë realitet shembullor të marrëdhënieve tona.

Një përmasë tjetër gjatë kësaj vizite të Presidentit të Turqisë do të jetë takimi i Këshillit të Biznesit turko-shqiptar. Gjatë 5 viteve të fundit vllimi tregtar midis të dy vendeve është rritur 3 herë, ndërsa investimet turke në Shqipëri janë 8 herë më shumë. Megjithatë, është një realitet potenciali i madh që pret të shfrytëzohet në fushën ekonomike dhe tregtare. Në takimin e Këshillit e Biznesit, biznesmenët turq dhe shqiptarë do të kenë rastin të trajtojnë mundësitë e reja për investime reciproke.

Ashtu si tani, edhe në të ardhmen populli turk do të vazhdojë të jetë përkrah popullit shqiptar.

DY MIQ HISTORIKE: TURQIA DHE SHQIPERIA

AHMET DAVUTOGLU*

Midis Turqisë dhe Shqipërisë ka një miqësi të fuqishme, rrënjët e së cilës gjenden në thellësitë e historisë sonë irbashkët. Kjo miqësi e ngushtë e dy popujve mbështetet në lidhjet isonore që i hasim shpesh në të dyja et dhe që çojnë më tej marrëdhëniet politike.

Ipulli shqiptar, me plot pasion për in dhe pavarësinë e tij, simbolin zëpionjes e ka vendosur edhe në urin kombëtar dhe atdheun e tij an Vendi i Shqiponjave. Kjo nuk i aspak edhe ata që i shikojnë për të parë relievin e thyer, malet e dhë dhe liqenet vezullues të këty i të bukur.

iqiptarët, rrënjët e të cilëve zgjaten ek liritë që kanë jetuar në shekullin ara erës sonë, në të gjitha periudhat toxisë së tyre nuk kanë hequr dorë ufta për pavarësi. Megjithëse gjuhë europiane, gjuha shqipe, duke pa- je karakter të veçantë, ka qenë një i rëndësishëm që i ka lidhur shqip- me njëri-tjetrin gjatë historisë. dofta nën ndikimin e rolit që ka ar gjuha në historinë e Shqipërisë, aga veprat më të rëndësishme të hi- e sonë të përbashkët i ka shkruar në ullin XIX Shemsedin Sami Frashëri, ka një kontribut të rëndësishëm vllimin e gjuhës turke dhe është i i Kamus-i Turkiye, fjalori i parë tje ndër më të mirët e gjuhës turke, fjalorit të parë frëngjisht-turqisht. aktual dhe shkrimtari Shemsedin Frashëri, me idetë e tij dhe një kon- t të vyer për zhvillimin e ndërregjes- tare, sa dhe për zhvillimin e ndjen- combëtare turke. Në të njëjtën kohë rgatiti alfabetin shqip me shkronja e dhe themeloi Shoqatën Shqiptare ltrës në Stamboll në vitin 1864. Ka të shembuj me vlerë që vërtetojnë st tona të përbashkëta kulturore në luarën tonë të përbashkët.

Marrëdhëniet dypalëshe në çdo fushë po ecin pa pasur asnjë problem. Krahas lidhjeve me rrënjë të thella në histori, mbështetja e fuqishme që i dha Turqia Shqipërisë pas ndryshimit të regjimit përbën një bazë të rëndësishme për zhvillimin e marrëdhënieve midis dy vendeve.

Përveç faktit se zhvillohen pa proble- me, marrëdhëniet dypalëshe përparojnë çdo ditë në fushat politike, ushtarake dhe ekonomike. Qeveria turke dhe qeveria shqiptare mbështeten njëra-tjetrën edhe në fushën e diplomacisë ndërkombëtare.

Qëndrimet e dy vendeve për çështje rajonale dhe ndërkombëtare përputhen në një masë të madhe. Për më tepër, lidhjet farefisnore midis shoqërisë turke dhe asaj shqiptare forcojnë në shoqërinë shqiptare besimin ndaj vendit tonë.

Me Shqipërinë kemi lidhje kultu- rore, historike dhe njerëzore. Ne kemi marrëdhënie miqësore të mbështetura në besimin reciprok me Shqipërinë. Megjithëse me ulje dhe ngrije, këto marrëdhënie kanë ekzistuar edhe në të kaluarën, por janë zhvilluar më shumë pas kalimit të Shqipërisë në sistemin parlamentar demokratik.

Shqipëria ka një pozitë strategjike në Ballkan dhe duke ruajtur e zhvilluar stabilitetin e brendshëm, është bërë e rëndësishme edhe për vendin tonë. Pozita gjeografike e saj në mes të pikave potenciale për kriza në Ballkan e ka vendosur Shqipërinë midis aktorëve të

rëndësishëm në rajon.

Duke marrë pjesë në Konferencën Ballkanike të vitit 1931 me cilësinë e Pre- sidentit të parë të Turqisë, Mustafa Ke- mal Ataturku, duke u shprehur se popujt ballkanikë kanë lidhje farefisnore me rrënjë që zgjaten deri në Azinë Qendrore, theksoi rëndësinë e bashkëpunimit në fushën e kulturës dhe të qytetërimeve dhe nënvizoi nevojën për të pranuar historinë tonë të përbashkët si një pikë fillimi, edhe në qoftë se përmban disa kujtime të hidhura.

Në fjalën e tij, Ataturku, duke tërhequr vëmendjen për rëndësinë e bashkëpu- nimit dhe solidaritetit rajonal, tregoi se Republika e re e Turqisë nuk e shikonte Ballkanin nën ndikimin e humbjeve territoriale të shtetit osman dhe me një përqaasje drejt se ardhmes pranoi identitetet e pavarura të vendeve ballkanike.

Gjatë shembjes së regjimeve komuni- ste në vitet 90 të shekullit të kaluar dhe krizave rajonale të mëvonshme Turqia

përsëri filloi të ushqejë një interes aktiv ndaj Ballkanit. Ndryshimet dramatike në politikhën ndërkombëtare pas vitit 1990 sollën përmasa krejt të reja edhe për konceptimin e sigurisë në nivel evropian dhe atë global.

Në kuadrin e këtyre kushteve të reja duhet pranuar që shqetësimet për siguri- në e sotme të Ballkanit i kanë tejkaluar përmasat rajonale dhe i interesojnë gj- dhe botës. Shkaku më i rëndësishëm për këtë situatë është interesimi i shteteve kryesore të mëdha të botës për dina- mikat politike në Ballkan dhe rritja e vazhdueshme e këtij interesimi.

Sot është e detyrueshme që siguria e Ballkanit të trajtohet në kuadrin e gjerë evropian. Ky fakt tregon rëndësinë që ka integrimi në sistemin euroatlantik të Shqipërisë, e cila ndodhet në fokusin e sistemit të gjerë të sigurisë në Europë.

Në këtë këndvështrim, ruajtja e sigu- risë dhe e stabilitetit në Ballkan është një ndër përparësitë e politikës së jashtme të Turqisë. Bashkë me anëtarët e tjerë të komunitetit ndërkombëtar, Turqia duke vlerësuar politikën paqësore dhe të ekuilibruar të Shqipërisë, që i shërben stabilitetit në Ballkan, është krenare se është aleate në kuadrin e NATO-s me një vend të tillë mik dhe të besuar. Në të njëjtën kohë Turqia mbështet me gjithë zemër kërkesën për anëtarësim të Shq- ipërisë për në Bashkimin Evropian dhe gjithë procesin e anëtarësimit.

Që prej shekullit të 15-të portet e Shqipërisë kanë qenë elemente ekuilibri në detet e rajonit. Qytete të rëndësishëm si Durrësi dhe Vlora kishin rëndësi stra- tegjike për ruajtjen e sigurisë tregtare dhe ushtarake në Detin Adriatik. Shqipëria, e cila sot është një portë e hapur drejt Mesdheut për vendet e rajonit, edhe në të ardhmen duhet të ruajë pozicionin, historik ekuilibruar dhe strategjik në Mesdhe.

Shqipëria, e cila në fillim të viteve '90 kaloi në ekonominë e tregut të lirë, brenda më pak se 20 vjet, që konsiderohen thjesht një çast në historinë e një vendi,

ka realizuar një hop të ndjeshëm në e- vellen e zhvillimit dhe të mirëqenies.) gëzon fakti që populli dhe biznesmen shqiptarë janë ndikuar më pak nga kri- ekonomike globale në krahasim me di- vende të tjera.

Marrëveshja e Stabilizim-Asocimit, nënshkruar me Bashkimin Evropian i vitin 2006, Marrëveshja e Tregtisë së Li- për Evropën Qendrore që hyri në fuqi i vitin 2007 dhe procesi i anëtarësimit Bashkimin Evropian, i cili mbështet me gjithë zemër nga Turqia, që më i fund është një vend kandidat, fuqizojnë më tej zhvillimin e Shqipërisë.

Edhe sot vendet ballkanike kanë i- stori, fat dhe të ardhme të përbashkë Gjithmonë Ballkani ka qenë një nd- qendrat e pasurisë kulturore të Europë Po të shikohet prapa në historinë e B- ropës mund të vërehet se deri në sheku- lin e 16-të qytetet ballkanike jetoni në një nivel mirëqenieje më të lartë i qytetet e Europës Perëndimore.

Është e vështirë të harrosh aspekt e dhimbshme të historisë së Ballkan të ngulitura që kujtesë, por duke lër- mënjane gjurmët e krizave që kanë pë- funduar ngaqë struktura njerëzore tu- mund të jetojë më mes dhimbjeve, dub- që vendet ballkanike të kenë një univ- force. Në këtë kuadër integrimi d bashkëpunimi rajonal kanë një rëndë- të veçantë. Prandaj është e nevojshu edhe një përqaasje e re në Ballkan.

Ndjenja e solidaritetit dhe dashur që ushqejnë populli turk për popull shqiptar dhe interesi i secilës palë p- tjetrën në aspektin gjeografik, kultur dhe tregtar përbëjnë potencialin e ma- rëdhënieve tona në zhvillim.

Me gjithë klimën zgjedhore në vend tona gjatë vitit 2009, vazhdimi i vizita- të nivelit të lartë simbolizon këtë lidh- dhe respekt reciprok. Edhe vizita e Presidentit ynë Abdullah Gül parashikë të bëjë në Shqipëri gjatë dhjetorit të k- vitit do të jetë kuptimplote dhe e rë- deishme për të konfirmuar në nivel më të lartë këtë realitet shembullor marrëdhënieve tona.

Një përmasë tjetër gjatë kësaj vizite Presidentit të Turqisë do të jetë takim Këshillit të Biznesit turko-shqiptar. Gjatë 5 viteve të fundit, vëllimi tregt midis të dyja vendeve është rritur 3 herë ndërsa investimet turke në Shqipëri ja- 8 herë më shumë. Megjithëkëtë është një realitet potenciali i madh që pret shfrytëzohet në fushën ekonomike d tregtare. Në takimin e Këshillit të Biznesit biznesmenët turq dhe shqiptarë do kenë rastin të trajtojnë mundësitë e n- për investime reciproke.

Ashtu si tani, edhe në të ardhmen p- pulli turk do të vazhdojë të jetë përk- popullit shqiptar.

* Ministër i Punëve të Jashtme të I- publikës së Turqisë

